

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

ΘΕΜΑΤΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- *Το Προσφυγικό Ζήτημα στην Ελλάδα (1821-1930)*
- *Το Κρητικό Ζήτημα από διπλωματική άποψη κατά το 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα*

(ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

Γ΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου
(Μάθημα Θεωρητικής Κατεύθυνσης)

ΑΘΗΝΑ 2000

Ομάδα Σύνταξης

Συντονιστής: Ιωάννης Γρυντάκης, δ.φ.

Μέλη: Κατερίνα Μανδαλάκη, δ.φ.
Ελένη Μουρδουκούτα, D.E.A.
Παρασκευή Ρούλια, υποψήφια διδάκτωρ

Copyright (C) 2000: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

• ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	9

ΘΕΜΑ ΤΡΙΤΟ

Το Προσφυγικό Ζήτημα στην Ελλάδα (1821-1930)

Ενότητα Πρώτη:

Το προσφυγικό ζήτημα κατά την Ελληνική Επανάσταση (1821-1827)

• Ερωτήσεις ανάπτυξης.....	13
• Ερωτήσεις σύντομης απάντησης.....	43
• Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου	44
• Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι	46
• Συμπληρωματικά κείμενα	50

Ενότητα Δεύτερη:

Το προσφυγικό ζήτημα κατά την Καποδιστριακή Περίοδο (1828-1831)

• Ερωτήσεις ανάπτυξης.....	55
• Ερωτήσεις σύντομης απάντησης.....	68
• Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου	69
• Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι	70
• Συμπληρωματικά κείμενα	73

Ενότητα Τρίτη:

Η αποκατάσταση των προσφύγων

κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα (1833-1862)

Πρόσφυγες και αλυτρωτικά κινήματα κατά το 19ο αιώνα

• Ερωτήσεις ανάπτυξης.....	78
• Ερωτήσεις σύντομης απάντησης.....	92
• Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου	93
• Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι	96
• Συμπληρωματικά κείμενα	100

Ενότητα Τέταρτη:

Προσφυγικά Ρεύματα κατά την περίοδο 1914-1922

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 108
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 122
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 124
- Συμπληρωματικά κείμενα 125

Ενότητα Πέμπτη:

Η Μικρασιατική Καταστροφή

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 141
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 148
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 153
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 155
- Συμπληρωματικά κείμενα 173

Ενότητα Έκτη:

Η αποκατάσταση των προσφύγων

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 192
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 199
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 201
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 202
- Συμπληρωματικά κείμενα 208

Ενότητα Έβδομη:

Η αποζημίωση των ανταλλάξιμων και η ελληνοτουρκική προσέγγιση

Η ένταξη των προσφύγων στην Ελλάδα

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 217
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 226
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 230
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 231
- Συμπληρωματικά κείμενα 232

ΣΧΕΔΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ 239

ΘΕΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το Κρητικό Ζήτημα από διπλωματική άποψη κατά το 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα

Ενότητα Πρώτη:

Ο αγώνας της Εθνεγερσίας στην Κρήτη (1821-1830)

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 249
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 255
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 256
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 258

Ενότητα Δεύτερη:

Η περίοδος 1830-1866

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 264
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 266
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 266
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 267

Ενότητα Τρίτη:

Η Μεγάλη Κρητική Επανάσταση του 1866-1869

Ενότητα Τέταρτη:

Το Κρητικό ζήτημα κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας (1869-1898)

- Ερωτήσεις ανάπτυξης..... 269
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 284
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 285
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 288
- Συμπληρωματικά κείμενα 300

Ενότητα Πέμπτη:

Η περίοδος της αυτονομίας και η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα

- Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης 306
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης..... 314
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου 316
- Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι 317

ΣΧΕΔΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ 319

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τα τελευταία βιβλία αξιολόγησης των μαθητών, που πρόκειται να δημοσιευθούν στις αρχές του 2000, ολοκληρώνεται μια σημαντική προσπάθεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, στόχος της οποίας ήταν η εκπόνηση και διάδοση νέων μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου. Στο πλαίσιο της εκπονήθηκαν τα τρία τελευταία χρόνια δεκάδες βιβλίων που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των μαθημάτων, τα οποία διδάσκονται στο Λύκειο. Τα βιβλία αυτά περιέχουν οδηγίες μεθοδολογίας σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών, παραδείγματα ερωτήσεων διαφόρων τύπων, υποδείγματα εξεταστικών δοκιμασιών, θέματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών και άλλα χρήσιμα στοιχεία για τους εκπαιδευτικούς.

Το έντυπο αυτό υλικό συνοδεύτηκε από την παραγωγή ανάλογου ηλεκτρονικού υλικού, από τη δημιουργία Τράπεζας Θεμάτων και από πολυάριθμες επιμορφωτικές δραστηριότητες σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών.

Η παραπάνω προσπάθεια δεν είχε σκοπό να επιβάλει ένα συγκεκριμένο τρόπο αξιολόγησης ούτε να αυξήσει το φόρτο εργασίας διδασκόντων και διδασκομένων, όπως ισχυρίστηκαν ορισμένοι. Επιδίωξε να ενημερώσει τους καθηγητές για τις σύγχρονες εξεταστικές μεθόδους, να τους δώσει πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής τους, να τους προβληματίσει γύρω από τα θέματα αυτά και να τους παράσχει ερεθίσματα για αυτομόρφωση. Πιστεύουμε ότι με το έργο μας συμβάλαμε στη διεύρυνση της δυνατότητας των διδασκόντων να επιλέγουν οι ίδιοι τη μέθοδο που θεωρούν πιο κατάλληλη για την αξιολόγηση των μαθητών τους και βοηθήσαμε στην αύξηση της παιδαγωγικής τους αυτονομίας.

Πεποίθησή μας είναι πως όλα αυτά άλλαξαν το τοπίο στον τομέα της αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου, έφεραν νέο πνεύμα και άρχισαν να τροποποιούν σταδιακά ξεπερασμένες αντιλήψεις και τακτικές που κυριάρχησαν επί πολλά χρόνια στο Ελληνικό σχολείο. Τα θετικά σχόλια που εκφράστηκαν από το σύνολο σχεδόν των επιστημονικών και εκπαιδευτικών φορέων για τα θέματα των εξετάσεων του περασμένου Ιουνίου, τα οποία διαμορφώθηκαν με βάση το πνεύμα και τη μεθοδολογία της αντίστοιχης εργασίας του Κ.Ε.Ε., επιβεβαιώνουν όσα προαναφέρθηκαν.

Η κριτική που είχε αρχικά ασκηθεί για το έργο μας περιορίζεται συνεχώς, ενώ αυξάνει καθημερινά η αποδοχή του από την εκπαιδευτική κοινότητα και η αναγνώρισή του. Σ' αυτό συνέβαλε ασφαλώς και η βελτίωση του υποστηρικτικού υλικού που παράγεται από το Κ.Ε.Ε., η οποία οφείλεται, μεταξύ άλλων, και στις παρατηρήσεις και υποδείξεις των διδασκόντων στα Ενιαία Λύκεια. Η συνειδητοποίηση, τέλος, του τρόπου με τον οποίο πρέπει να χρησιμοποιείται το υλικό αυτό στη διδακτική πράξη και ο περιορισμός των σφαλμάτων που διαπράχθηκαν στην αρχή (μηχανική αναπαραγωγή πλήθους ερωτήσεων, υπέρμετρη αύξηση της εργασίας των μαθητών, απουσία εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης κτλ.) οδήγησαν σε πολύ θετικά αποτελέσματα, τα οποία όσο περνά ο καιρός θα γίνονται εμφανέστερα.

Η διαπίστωση αυτή μας ενισχύει να συνεχίσουμε την προσπάθειά μας και να την επεκτείνουμε, εκπονώντας ανάλογο υλικό και για άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφόσον εξασφαλιστούν οι απαραίτητες οικονομικές και λοιπές προϋποθέσεις.

Τελειώνοντας, επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες μου στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, οι οποίοι εργάστηκαν αφιλοκερδώς, με αφοσίωση και σπάνιο ζήλο και επιτέλεσαν κάτω από δύσκολες συνθήκες σημαντικό έργο. Ευχαριστώ ακόμη όλους τους εκπαιδευτικούς που με ποικίλους τρόπους στήριξαν την προσπάθειά μας και βοήθησαν στην επιτυχία της. Ξέχωρες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στις δακτυλογράφους του Κ.Ε.Ε, στο τεχνικό προσωπικό του, στον Προϊστάμενο της Γραμματείας του κ. Γεώργιο Κορκόντζηλα και στους εκδότες που συνεργάστηκαν μαζί μας από το 1997 μέχρι σήμερα.

Αθήνα, Δεκέμβριος 1999

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Κ.Ε.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο εισαγωγικό σημείωμα του πρώτου τεύχους είχαμε μιλήσει για την «παρέκκλιση» που επιχείρησε η συγγραφική ομάδα της Ιστορίας και την είχαμε αιτιολογήσει. Μετά την ευμενή αποδοχή των καινοτομιών αυτών, από μέρους

του συνόλου σχεδόν των διδασκόντων το μάθημα, αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε και στο παρόν δεύτερο τεύχος την ίδια «φιλοσοφία». Η τριμελής συγγραφική ομάδα ανέτρεξε και πάλι σε βιβλιοθήκες και αρχεία, ανθολόγησε ό,τι σχετικό με το περιεχόμενο των δυο τελευταίων κεφαλαίων του σχολικού εγχειριδίου και διατύπωσε πλήθος από ερωτήσεις. Τα ανθολογημένα κείμενα που δεν χρησιμοποιήθηκαν στις ερωτήσεις παρατέθηκαν και πάλι ως συμπληρωματικά κείμενα στο τέλος των κεφαλαίων.

Χωρίς να είναι αναγκαίο αυτή τη φορά, κρίνω καλό να επαναλάβω:

- Το μεγάλο πλήθος των ερωτήσεων, κλειστού και ανοικτού τύπου, έχει μοναδικό στόχο να παρέχει στους διδάσκοντες τη δυνατότητα να επιλέγουν με άνεση αυτές που κρίνουν ότι ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του καθημερινού μαθήματος με βάση το πνευματικό επίπεδο των μαθητών τους. Κάθε προσπάθεια αλόγιστης χρησιμοποίησης του συνόλου ή ενός μεγάλου ποσοστού από αυτές είναι σε βάρος του μαθήματος και των μαθητών.
- Πολλές από τις ερωτήσεις ανοικτού τύπου μπορεί να δοθούν ως εργασίες στο σπίτι ή στο σχολείο, όπως και κάποιες από τις εργασίες / δραστηριότητες μπορούν, ως έχουν ή κατάλληλα διαφοροποιημένες από τους συναδέλφους, να δοθούν ως ερωτήσεις. Με άλλα λόγια, ο διαχωρισμός ερωτήσεων και εργασιών είναι όλως συμβατικός.
- Από τη στιγμή που, με βάση τα «νέα μέτρα παιδείας», η ερώτηση έχει φύγει από την αποκλειστικότητα της αξιολόγησης και αποτελεί βασικό άξονα της διδακτικής πράξης, καλό θα είναι οι εργασίες / δραστηριότητες που αναφέρονται στο τεύχος να χρησιμοποιούνται κατά τη διδασκαλία. Θα έχετε διαπιστώσει και μόνοι σας ότι οι μαθητές αρέσκονται στη διερεύνηση των πηγών, ενώ, κατά κανόνα, πλήττουν με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας.
- Τέλος, κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί ακόμη μια φορά ότι: δεν είναι υποχρεωμένοι οι διδάσκοντες να ακολουθούν πιστά τις προτεινόμενες στο τεύχος ερωτήσεις, μπορούν, δηλαδή, για να μην πω ενδείκνυται, να τις διαφοροποιούν ή να διατυπώνουν δικές τους εξολοκλήρου. Η εμπειρία και η γνώση των ειδικών, κατά περίπτωση, συνθηκών, προσδίδει στο διδάσκοντα μοναδικότητα στον τομέα αυτό.

Νομίζω, έμπειροι πια ή σχεδόν έμπειροι στη νέα «φιλοσοφία» διδακτικής και αξιολόγησης, ότι θα βρείτε και στο τεύχος αυτό ένα πολύτιμο καθημερινό βοηθό σας.

Ο συντονιστής της Ομάδας

Γιάννης Γρυντάκης, δρ. Ιστορίας